

Журавель Валерія Віталіївна
курсант факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

*Науковий керівник – к.філос.н., доц.,
доцент кафедри філософії і політології Підлісний М.М.*

ПРОБЛЕМИ СТАНОВЛЕННЯ СЕРЕДНЬОГО КЛАСУ В УКРАЇНІ

Середній клас в є головною рушійною силою економіки. У розвинених країнах світу він складає близько 60% всього населення (напр. Німеччина).

Основними ознаками середнього класу є: рівень освіти, професійно-кваліфікаційний статус, мотивації праці (як економічні, так і соціальні), дохід, спосіб та стиль життя, здатність до самоорганізації, вплив на прийняття рішень у сфер соціальної політики та економіки.

У Німеччині на початок 2012 року близько 70% зайнятих заробляли розумовою працею, а це означає, що характерною рисою середнього класу в розвинутих країнах є високий рівень освітньої підготовки (тобто, середній клас різниться своєю освітою, а це може означати лише одне: що держава надає можливість отримувати добру освіту).

В Україні зовсім інша ситуація. Наприклад, на жаль, більшість населення працює не за своєю професією. Це факт, що вказує на проблему середнього класу в Україні – недостатньо добра освіта, а також незабезпечення робочими місцями.

Також середній клас в Україні позбавлений ознак громадянської активності, хоча у населення поступово з'являється мотивація, тому за останнє десятиліття рівень громадянської свідомості зріс і продовжує зростати.

Ще одною причиною, що стримує формування та розвиток середнього класу в Україні є трудова еміграція. Представників цього класу не влаштовує заробітна плата, яку вони отримують в Україні, тому вони їдуть на заробітки до більш розвинених країн або ж переїжджають туди назавжди.

Середній клас є одним із основних платників податків. Ця особливість має чималий вплив на внутрішню політику держави та внутрішній ринок, створює потужний інвестиційний курс. За рахунок середнього класу поповнюється державний бюджет, тому, якщо розвиток середнього класу загальмований, то і коштів до державного бюджету буде надходити менше, а тому економіка країни буде занепадати.

Отже, серед проблем формування та розвитку середнього класу в Україні є проблема працевлаштування, якість робочої сили, рівень безробіття, незадоволення населення у заробітній платні, рівень освітньої підготовки, адже

основою середнього класу є люди з вищою освітою. позбавлення ознак громадянської активності, високі ціни на споживчі товари, відсутність підтримки з боку держави. Саме це проблеми є причиною відсталості середнього класу в Україні в порівнянні з середнім класом у розвинених країнах.

Британський соціолог Ентоні Гіденс поділяв середній клас на дві категорії – стару і нову. Старий середній клас – власники і малого і середнього бізнесу. Новий середній клас, високооплачувані наймані робітники. Гіденс вважає новий середній клас – неоднорідне середовище, яке подібне робочому класу.

Вчений у своїх дослідженнях поділив середній і робочий клас, вважаючи, що людина з високим доходом не працює фізично. Але треба пам'ятати, що Гіденс британець, тому застосувати таку модель в Україні неможливо. Для зрозумілої класифікації соціолог поділив новий середній клас на два прошарки – вищий та нижчий. Вищий прошарок – це топ менеджери, інженери, програмісти. Нижчий прошарок – вчителі, лікарі, клерки з вузькою сферою повноважень.

Соціологи виділяють наступні соціальні функції середнього класу – стабілізація класового строю, розвиток культури і мистецтва, активна взаємодія з політиками.

В Україні переважає старий середній клас. Що стосується робітників інтелектуальної праці, то масив професій зміщений у бік нижчого класу: вчителі, лікарі, вчені й інженери, які працюють в державних структурах.

Яким буде середній клас в Україні у наступні 10 років вирішувати тільки нам. Шляхом голосування, шляхом особистісної участі у виборах шляхом розвитку власної справи, участі в суспільних і культурних рухах. Очевидно одне, що зміни можливі тільки при старанній роботі критичної маси людей, які готові впливати на діючу владу і приводити до влади політиків, які здатні створювати умови для розвитку підприємництва і середнього класу.

Можна виділити наступні критерії середнього класу:

- наявність приватної власності;
- наявність засобів виробництва;
- наявність високих професійних навичок;
- наявність стабільного заробітку середнього рівня чи вище середнього;

го;

- наявність освіти «середньої» і «вищої».

До додаткових критеріїв можна віднести:

- можливість користуватися послугами платної медицини, освіти тощо;
- активна участь у політичному житті країни;
- можливість придбати майно вторинної необхідності: автомобіль, техніку тощо;
- можливість поїздок на відпочинок за кордон.

Можемо зробити такий висновок: середній клас займає важливе місце у

житті держави, та й самого світу. Він є основним платником податків, займає більшу частину населення України. Держава може посприяти розвитку середнього класу завдяки правильній фіскальній, інвестиційній, освітній та іншим політикам, забезпеченням громадян достойної заробітної платні. Вирішення державою проблеми становлення та розвитку середнього класу дасть можливість забезпечити державу податками, що надходять до державної скарбниці, приростом населення, стабільністю.

1. Близнюк В., Яценко Л. Інтелектуальний потенціал середнього класу в контексті європейської інтеграції України // Україна – НАТО. 2009. № 3. С. 58-67.
2. Соколик М. Підвищення заробітної плати як фактор формування середнього класу в Україні // Економіст. 2005. №7. С. 30.
3. Центр Разумкова. Середній клас – передумова демократичної перспективи України. – Національна безпека і оборона. 2008. №7. С. 2-4.

Земелько Данило Олександрович
курсант факультету підготовки фахівців
для підрозділів кримінальної поліції
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

ДО ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА В УКРАЇНІ: СОЦІАЛЬНО-ПСИХОЛОГІЧНИЙ АСПЕКТ

Як розвиток будь-якого мистецтва, так і розвиток нашого менталітету (як певний психотип етносу/народу/нації) та правової обізнаності формувалися не одразу, а через тернистий шлях довжиною в роки. Мистецтво ми маємо берегти та примножувати, так має бути і з правовою обізнаністю. І, в першу чергу, ми маємо знати через які перепони на шляху нам довелось пройти у процесі отримання власної державності і які ми долатимемо далі для побудови демократичного суспільства, а також правової держави, оскільки, це і буде запорукою вдалої модернізації і розвитку вже існуючих надбань.

Проблема розвитку та формування громадського суспільства фактично є вічною, як кінцева мета цивілізаційного розвитку. Проте в нашому випадку, на ньому є і дуже спірні негативні проміжки, найтрагічнішим з яких є період Радянського Союзу, коли Україна входила до цього об'єднання упродовж 1923 – 1991 років. За цей значний час зросло не одне покоління українців, вихованих в межах радянської ідеології з відповідним набором соціально-психологічних штампів, які проявляються не лише у мисленні, а навіть у політичній дії/активності (наприклад: «вибір без вибору») [1]. На мою думку, саме перебування у Радянському союзі головним чином негативно вплинуло на